

Budapest, 1876.

43. szám.

Oktober 26.

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lapszerkesztőséghez (Lövész-utca 11. sz.) kérjük küldeni.

A pór nép iparkérdése.

(M—y.) Midőn a másfél századon át hazánkat uraló török neszt vette annak, hogy a rabigát megunt nemzet végső s döntő csatára készül, sőt Buda várán immár nem sokáig fog a félhold ragyogni, az akkori nagyvárad basa e jellemző szavakkal nyugtatá meg a magas divánt: »Nem kell félni! Ezen nemzetnek még a parasztja is annyira büszke, hogy mitől sem tarthatunk.« E szavakat kétszáz év előtt egy zsarnok hallatta; nem ok nélkül nevezte népünket büszkének, olyannak, mely homályosan bár, de mégis érzi egykori hatalmas, szabad voltát s szívében nem szűnt meg a megvetés a kézi ipar iránt.

Ime egy másik, hasonló.

Midőn a nagy magyar hazafi Széchenyi külföldi utjából visszatérvén bejárta az országot és mindenütt lelkesítő beszédekkel mondott az egyszerű pór népnek a külföldi nemzetek iparáról, törekvéseiről, ama megfeszített szorgalom- és kitartásról, melylyel a szomszéd nemzetek arasznyi földbirtokon boldog jóllétet biztosítanak, midőn elmondá mily munkás, iparkodó népek léteznek alig napi járásnyira hazánk határaitól, egy ősz pór, ki szájátva hallgatá a nagy magyar szavait, neki buzdulva felfohászkozott: »Jó, hogy mi arra nem szorultunk!«

Mindkét történelmi adat hiven jellemzi népünket.

A magyar nép leghívebben megőrizte társadalmi feladatát Európa minden népe között. Földmivelő maradt mindvégig. A kézi ipar évszázadokon át bevándorlott idegenek kezeiben volt. Sokkal büszkébb vala, hogy a kardon és ekén kívül egyébhez nyult volna.

De az évek századai átváltoztatták a társadalmat minden rétegeiben. Nemzetünk oly korban törte föl magát a kulturstátusok sorába, melyben a társadalom már megromolva volt. Az egyéni követelések halmaza óriássá nőtt, az élet mindinkább hátra maradt amaz egykori olcsó és boldog világban, mely igazságos részben tudta elosztani jutalmait, a szorgalom-, törekvés- és iparnak. Mintegy az esés törvényének gyorsaságával emelkedett az emberiség az utóbbi néhány évtized alatt kulturális magaslatra s anyagi szegénységbe. Kiválóan népünknek jutott osztályrészül ama balsors, mely tapasztalat hiányában szenvedő, s sok tekintetben büszke magatartását jövődjére nézve oly végzetessé tette. Hozzá járul ama juridicus törvénydüh, a paragrafmania, mely az alkotmányos élet ideáljából mintegy rút szörnyeteg búvott elő, hirdetvén szabadságot, népjogot, s törvényesítvén annyi a közjólétet veszélyeztető intézvényt, s határtalan tért nyitván egy alapjában becsületes és romlatlan, de ép azért korlátolt látókörű nép ellenében a szolid raffineriának s vele egyúttal a társadalom erkölcsi és anyagi tönkrejutásnak. És nem nagyítunk, ha azt mondjuk, hogy az ugynevezett alkotmányos élet, legalább jelen alakjában, a politikai üzemeknek áldozatul dobta oda a népet, s midőn leginkább látszott érdekeit felkarolni, akkor tört akaratlanul megrontására.

Sokat, igen sokat lehetne itt mondani. De az okok felszámítását szükségtelenné teszi a szomorú eredmény. Ez eredmény tagadhatlan.

»Pusztulunk és veszünk, mint bontott kéve fogy nemzetünk« — prófétai ihlettel mondá egyik koszorú költőnk. Népünknek sorsa, jövője van kezében. Az

általános elszegényedés és lelki nyomor, mely oly ijesztő mérvben növekedik, szükségessé teszi, ha nem a külformák feláldozását, legalább is azon módokat alkalmazását, melyek népünk szellemi képességeihez képest annak anyagi helyzetét türethetővé teszik.

Ez népünk iparkérdése.

Az ipar a mai világban roppant hatalom. A nemzeteknek nem csak jólléte, de erkölcsi emelkedése is ettől függ. Égető szükség, hogy népünk a tisztas ipart felkarolja, hogy az általános foglalkozásban mellék-ipartól, kézi munkától se idegenkedjék.

Számtalan neme van az ugynevezett téli iparnak, midőn a földműves ember mintegy tétlenségre van kárhoztatva, midőn a csöndes otthon mintegy türethetlenné válik ilyszerű foglalkozás nélkül. Csak tétlen, dologtalan emberek számára állanak a csapszék; a munka kéz, mely a becsületes hasznot nem szégyenli bármily igaz uton keresni, meg van áldva Istentől. És népünk nyílt esze, találékonysága, veleszületett ügyessége teljes biztosságot nyújtnak arra nézve, hogy amint e tekintetben józan és okos vezetés után képezve lesznek, az oly roppant pénzmennyiséget fölemészítő iparcikk behozatalát teljesen nélkülözhetővé teszik s elsőben is a nemzet pénzének kivándorlását megakadályozzák.

Kiváltképen szegényebb pórnépünk van erre hivatva, az, mely már évek óta satnyul s hihetetlen mértékben szegényedik. A nép sajátos büszkesége ezen iparral szemközt azon mértékben fog vesztetni, amely mértékben tiszteletet s jövőt biztosítunk a kézi termékeknek, s korlátozzuk azon szívó elem hatalmát, mely újabb időkben a gyári s kézi ipart tán seholy annyira, mint szerencsétlen hazánkban magához ragadta.

Elvégre népünk iparkérdése immár annak létkérdése. Az idő itt van, hogy arról komolyan gondolkozzunk — és tegyünk.

Az utolsó Abencerage kalandjai.

— Chateaubriand beszélye. —

Francziából fordította Balics Lajos.

(Folytatás.)

Don Rodrigónak éppen születésnapja volt s Blanca a gyönyörű villában tertullió*) rendezett atyja tiszteletére. Santa - Fe megkínálta Aben-Hamet, hogy foglaljon helyet a fiatal hölgyek között, kiknek az idegen turbánja s ruhája nagyon tetszett. Bársony vánkost hoztak, melyen az Abencerage mór szokás szerint elhelyezkedett. Kérdezősködtek tőle hazájáról, kalandjairól, s ő sok szellemmel és kedélyvel felelt. A casti-

*) Születés-, névnapok s hasonló családi ünnepek alkalmával szokásos mulatságok.

liai nyelvet tisztán beszélte, sőt spanyolnak hihették volna, ha csaknem folytonosan »te«-t nem használ a megszólításban »ön« helyet. De ez a szó oly édesen hangzott ajkairól, hogy Blanca nem szabadulhatott a titkos boszuságtól, midőn Aben-Hamet az ő barátait is így szólította.

Számos szolga jelent meg; csokoládét, gyümölcsös süteményeket s apró malaga-czukros kenyereket hoztak, melyek fehérek voltak mint a hó, könnyűk, lyukaesők mint a szivacs.

A frissítők után fölszólították Blancát, hogy lejtene el egyikét jellemtánczainak, melyben ő a legügyesebb gitánákat felülmulata, s Blanca kénytelen volt barátnői kérelmének engedni. Aben-Hamet hallgatott, de esdő tekintete eleget mondott. Blanca a zambrát választotta, egy kifejezésteljes tánczot, melyet a spanyolok a móroktól kölcsönöztek.

A fiatal hölgyek egyike elkezdte a gitáron játszani az idegen táncz dallamát. Don Rodrigo leánya letette fátyolát s fehér kezeire erősítette az ébenfa castagnetteket (csörgettyűket). Fekete haja fürtökben hullott alabastrom nyakára; ajka s szemei mosolyogtak, arca kihevült, keble hullámozott. Egyszerre csattantani kezdte cassagnettejeit, hármass jeladásra elkezdte énekelni a la zambra dallamát s hangját a gitár accordjaival vegyítve mint villám repült a tánczra.

Mennyi változatosság volt lépéseiben, mennyi kecs minden mozdulatában! Majd élénken fölemelé karjait, majd bágyadtan újra leereszté. Hirtelen egy pontra szökelt, mintha kéjtől ittasult lenne, s rögtön reá ismét visszahuzódott, mintha fájdalom gyötrené. Fejét elfordítá, egy láthatlant látszott magához szólítani, szemérmesen oda tartá neki esőkra arcát, menekült elszégyelve magát, visszatért megvigasztalva s újra viruló arczkifejezéssel, nemes, majdnem hareziás magatartással lépett föl, s azután újból tánczolt a gyepen. Lépéseinek, énekének s a zenének összhangja teljes volt. Blanca kissé tompa hangja oly kifejezéssel birt, mely a szenvedélyeket a lélekben fölébreszti. A spanyol zene, mely sohajokból, élénk fölgerjedésekből, panaszok refraineiból s hirtelen félbeszakított dallomokból áll, a vigság- és búskomorságnak sajátos vegyülete. Ez a zene s ez a táncz eldöntötte örökre Aben-Hamet sorsát, mert a kettő még az övénel kevésbbé beteges szívet is meghatotta volna.

Estefelé a Duero völgyön át visszamentek Granadába. Don Rodrigo, elragadtatva Aben-Hamet nemes modora s udvariassága által, nem akart addig elválni tőle míg meg nem ígérte, hogy gyakran eljön mulatni Blancát keleti elbeszéléseivel. A tulboldog mór elfogadta a meghívást; másnap elment a palotába, hol az a lény élt, kit ő jobban szeretett a nap viláosságánál.

Blanca szíve nemsokára heves szenvedély zsákmányává lett s ezt még jobban fokozta az ő balhiedelme, mely ily szenvedélyt lehetetlennek tartott. Szeretni egy hitlent, egy mórt annyira csodálatos dolognak tünt fel előtte, hogy semmiféle mentőzert nem kísérelt meg a méreg ellen, mely már ereiben buzgott; s amint észrevette a bajt, valódi spanyol nőként ügykezett önmagát megcsalni. — Veszélyek és boszuság, melyeket

előre látott, nem riasztották vissza az örvény széléről, esze soká alkudozott szívével. Azt mondá végre, magában: »Legyen Aben-Hamet kereszténynyé, szeressen engem és én követem őt a világ végeig.«

Abencerage a maga részéről lángoló szerelmet éreztett szívében: ő csak Blancáért élt. Nem foglalkozott már a tervekkel, melyek őt Granadába hozták, könnyen kaphatott volna mindazokra nézve miket ohajtott felvilágosításokat, de minden más érdek szerelmén kívül megsemmisült szemei előtt. Sőt félt még a felvilágosításoktól is, melyek változást hozhattak volna életmódjába. Nem kívánt semmit, nem akart megismerkedni senkivel, s csak így szólott: »Legyen Blanca muzulmánna, szeressen engem és én rabszolgája leszek utolsó lehelletemig.«

Miután mindkettőnek ez volt elhatározása, csak a pillanatot várták, hogy egymásnak feltárják érzelmeiket. Az év legszebb szaka beköszöntött. »Őn még nem látta az Alhambrát, mondá Rodrigo leánya Abenceragenek. Ha egyes elejtett szavaiból szabad következtetnem, az ön családja Granadából származik. Ön talán örvideni fog, ha meglátogathatja régi királyainak lakhelyét. Ez este én leszek vezetője.«

Aben-Hamet esküdtött a prófétára, hogy ennél kedvesebb kirándulás reá nézve nem létezhetik.

Midőn a kitűzött óra megérkezett, Donna Blanca egy fehér poroszkára ült, mely a hegyeken oly könnyűséggel járt mint a zerge. Aben-Hamet a bájos spanyolnót egy török módra nyergelt andalusiai lovon követte. A fiatal már gyors lovaglása folytán bibor köpenyét a szél lobogtatta, görbe kardja a magas nyergel csapkodta, s turbánjának tolla a levegőben röpkedett. Az elmenők, elragadtatva Aben-Hamet magatartása és kedves lényé által, így szóltak egymáshoz: »Ez egy mór herezeg, kit Donna Blanca meg fog téríteni.«

Egy hosszú uton haladtak, mely még egy hires mór család nevét viselte; ez az ut az Alhambra legszűk határán végződött. Azután egy szilfaligeten haladtak át, egy forráshoz értek s nemsokára Boabdil palotájának bensejében voltak. Egy tornyokkal és ormókkal ellátott falban egy kapu nyílt, melyet a törvényszék kapujának neveztek. Ezen első bemeneten át egy szűk utra jutottak, mely magas falak és félig összeomlott falazat között kigyózott s az Algibek terére vezette őket, melynek közelében V. Károly akkoron egy palotát építtetett. Azután éjszak felé fordulva, egy magányos udvarban megállottak, mely egy disztelen, az idő foga által erősen megviselt fal aljában volt. Aben-Hamet leugrott lováról s kezét nyújtá Donna Blancának, hogy őt a leszállásban segítse. A szolgák kopogtattak egy elhagyott ajtón, melynek küszöbét fű fedte, az ajtó kinyílt s a szem előtt egyszerre feltárultak az Alhambra legtitkosabb termei.

E látvány Aben-Hamet szívében hazája emlékének minden örömét és fájdalmát, a szerelem érzelmeivel egyesítve, fölébreszté. Mozdulatlanul s némán szegzé bámuló tekintetét a geniusok ezen lakására; azt hitte, hogy az arab mesék valamely palotájának bejáratához van varázsolva. Diszes faragványu csarnokok, virágzó czitrom- és narancsfákkal szegélyezett, fehér márvány-

ból készült vízesatornák, kutak, csöndes udvarok látványa nyílt meg minden oldalról Abet-Hamet szemei előtt; s a csarnokok tág ivetei alatt új csalkertek, új varázslakok voltak láthatók. Az oszlopok között, melyeken az apró góth íveknek egész sora nyugodott, a legszebb ég kékellett át. Az arabeszekkel díszített falak hasonlítottak a kelet azon szöveteihez, melyeket a hárem unalmas termeiben a rabszolganő szeszélye himez.

A hallgatás és meglepetés néhány percze után a két szerelmes belépett az eltűnt hatalom és elenyészett boldogság lakába. Legelőször a Mesukar termén át haladtak, a virágok jó illata és a vizek frisesége között. Azután az oroslányudvarba léptek. Abencerage megindulása minden lépéssel növekedett. »Ha te nem töltenéd el boldogsággal lelkemet, szólta Blancához, mily fájdalommal lennék kénytelen, oh spanyol nő, téled kérdezni ezen termek történetét! Oh! e hely arra való, hogy a boldogságnak menhelyül szolgáljon és én...!«

Aben-Hamet megpillantá Boabdil nevét a mozaikban. »Oh királyom! kiáltott föl, mi lett belőled? Hol talállak téged elhagyott Alhambrában?«

A hűség, őszinteség és becsület könyei nedvesíték meg Aben-Hamet szemeit. »Önök egykori urai, vagyis inkább atyáik királyai hálátlanok voltak.« — »Oh az nem tesz semmit, felele Abencerage, de ők szerencsétlenek voltak!«

E szavaknál Blanca őt egy mellékszobába vezette, mely ezen lakás szentélyének látszott lenni. Pompája mindent fölülmult; az egész boltozat, mely arany és azur színben volt tartva s gyönyörű arabeszekből alkotva, a világosságot mintegy bűvös virágfonadékon át bocsatá be. A közepén egy forrás bugyogott s a harmat alakjában permetező víz egy alabástrom medenczébe hullott. »Aben-Hamet, mondá Blanca, nézze jól meg ezen forrást, ebbe dobattak az Abenceragek eltorzított fejei. A márvány padolaton még láthatja a szerencsétlenek véreinek nyomát, kiket Boabdil az ő gyanujának föláldozott. Így bánnak az önök országában azon férfiakkal, kik a könnyen hívő nőket elesábitják.«

A mór azonban nem hallotta többé Blancát; leborult a földre s megésókolta a drága vérfoltokat, azután fölemelkedett és így szólt: »Oh Blanca, ezen lovagok vérere esküszöm, hogy az Abenceragek állhatatosságával, hűségével és hevével foglak téged szeretni.«

»Őn tehát szeret engem? felelé Blanca, szép kezeit összekulesolva s ég felé emelve. De meggondolta-e ön azt is, hogy ön hitetlen, mór és ellenség, hogy én keresztény és spanyol nő vagyok?«

»Oh szent próféta, kiáltott föl Abencerage, légy eskümnek tanuja!« de Blanca félbeszakítá őt e szavakkal: »Hogyan bizzam én az én Istenem üldözőjének esküjében? Tudja ön, hogy én önt szeretem, mert így beszél velem?«

Megrémülten szóla Aben-Hamet: »Az igaz, én csak rabszolga vagyok, te nem választottál engemet lovagoddá.«

»Mór, mondá Blanca, hagyd abban a tettetést; te szemeimben olvasod szerelmemet, szenvedélyem felülmul minden mértéket; légy kereszténynyé és semmi sem fog engem gátolni, hogy tied legyek. De ha Santa-

Fe herczeg leánya mer veled ily nyiltan beszélni, ebből következtetheted, hogy tud őnmaga felett uralkodni, és hogy a kereszténység ellenségének soha sem lesz hatalma felette.

Aben-Hamet, a szenvedélytől elragadtatva, megragadá Blanca kezeit, turbánjára tette, azután mellére. »Allah hatalmas, kiálta föl, és Aben-Hamet szerencsés! Oh Mahomet, engedd, hogy ezen keresztény nő megismerje szent törvényedet és semmi sem fog...»

»Te káromkodol, mondá Blanca, jertünk!»

A mór karjára támaszkodva közeledett Blanca atizenkét oroszlány-forráshoz, mely az Alhambra egyik udvarának nevére adta. »Idegen, mondá a gyönyörű spanyol nő, ha ruházatot, turbánodat, fegyvereidet tekintem és szerelmünkre gondolok, a szép Abencerage árnyékát látom sétálni e magányban a szerencsétlen Alfaimával. Magyarázd meg nekem az arab feliratot ezen kút márványán.»

Aben-Hamet e szavakat olvasá: »A szép herczegnő, ki gyöngyökkel fődve, kertjében sétál, annyira emeli annak szépségét...» A felirat többi része le volt kopva.

»Ez a felirat — mondá Abencerage — érted készült szeretett szultánnő; ezen paloták új korokban soha sem voltak olyan szépek, mint amilyenek most romjaikban. Hallgasd a szökökutak esőrgedezését, melyeknek kék hullámaival zöld moha veszi körül; nézd a kereteket, melyek ezen düledező ívezetek között látszanak; tekintsd a napot, mely utolsó sugarait ezen ivcsarnokon át lövelli reánk; mily édes ezen helyeken veled bolyongni! A te szavaid beillatozzák ezen helyeket, mint Hymen rózsái. Mily boldog vagyok, hogy beszédedben föl ismerem atyáim nyelvének néhány hangját! Még ruhád suhogása is e márványon a boldogság érzését fokozza bennem. A levegő telve van jó illatokkal, mert hajadat érinti; szép vagy, mint hazám geniusa romok közepett. De remélheti-e Aben-Hamet, hogy szivedet örökre birni fogja? Mi ő melletted? Atyjával megmászta a hegyeket, ismeri a sivatag növényeit: oh! de ezek egyike sem képes behegeszteni a sebet, melyet rajta ejtettél! Ő fegyvert visel, de nem lovag. Egykor így szóltam magamhoz: a tenger vize, mely a sziklaüregben alszik, csendes és néma, míg közelében a nagy tenger nyögve viharzik. Aben-Hamet, így fog a te életed csendesen, nyugodtan, ismeretlenül lefolyni a föld egy félreeső szögletében, míg a szultán udvarát viharok izgalomba hozzák. Így szóltam én egykor magamhoz fiatal keresztény nő, de te bebizonyítottad nekem, hogy a vihar a sziklaüregben elrejtett vízcseppek is fölkorbácsolhatja.»

Blanca elragadtatva hallgatta ezen előtte új beszédet, melynek keleti fordulatait nagyon illőknek találta a tündérpalotához, hol jelenleg valának. A szerelem teljesen hatalmába ejtette szívét, térdeit inogni érezte s kénytelen volt erősebben reá támaszkodni vezetőjének karjára. Aben-Hamet, az édes terhet fentartva, mondá menetközben: »Oh! miért nem vagyok én fénytől környezett Abencerage!»

»Akkor kevésbbé tetszenél nekem, felelé Blanca, mert még inkább gyötörtetném; maradj a homályban

és élj nekem. Gyakran elfeledi a híres vitéz dicsősége között a szerelmet.»

»Nálam nem kellene ettől félned!« felelé hevéllyel Aben-Hamet.

»S hogyan szeretnél engemet, ha Abencerage lennél?»

»Jobban mint a dicsőséget, kevésbbé mint a becsületet!»

A nap, mialatt a szerelmes pár sétált, lenyugodott. Látták az egész Alhambrát! Mily emlékek tárultak föl Abencerage szemei előtt! Itt élvezte a szultánnő légáramlások által az illatszerek páráját, melyeket alatta égettek. Ott ama távolibb szobában öltözködött kelet pompájába. S Blanca volt az, egy bálványzott leány, ki mindezt a rajongón szerelmes férfiúnak mutogatta!

A feljövő hold szürke világosságot terjesztett az Alhambra elhagyott szentélyein és előudvarain át. Ezüst sugarai az udvarok gyepszőnyegére, a termék falaira rajzolták egy légies építészet körvonalait, a folyosók íveit, a bugyogó vizek s a szellő által himbált bokrok mozgó árnyékát. A csalogány egy zöld cypruson énekelt, mely egy romokba dőlt mecset boltozatán át dugta ki tetejét, s a viszhang ismételte a csalogány panaszait. Aben-Hamet a holdvilágnál az ikerterem márványára jegyezte Blanca nevét; arab betűkkel írta, hogy a vándor, ki itt megfordul, a titkok ezen palotájában egy megoldandó titokkal többet találjon.

»Mór, ezek kegyetlen játékok, mondá Blanca, menjünk innen. Életem sorsa el van mindenkorra határozva, s jegyezd meg magadnak e szavakat: »Ha muzulmán maradsz, szeretni foglak téged örökké remény nélkül, ha kereszténynyé leszel, a te boldog nőd vagyok.»

Aben-Hamet pedig így felelt: »Ha te keresztény maradsz, én a te bús, reménytelen rabszolgád vagyok; ha fölveszed Mahomet hitét, a te dicsteljes férjed.»

Ezek után a két nemes szerelmes oda hagyta a veszélyes palotát.

Mindkettőnek szenvedélye napról napra növekedett. Aben-Hamet annyira el volt bűvölve, hogy csak önmagáért szeretettik, s idegen befolyásnak nem kell tulajdonítania az érzelmeiket, melyeket ébresztett, hogy Santa-Fe herczeg leányának nem fedezte föl születésének és valódi állásának titkát: gyöngéd örömet talált benne azt mondani neki, hogy az napon, midőn kezével szerencsétlenül fogja őt, egy híres és nagy nevet fog viselni. Hirtelen visszahívták Tunisba; anyja gyógyíthatlan betegségbe esett s látni akarta fiát, hogy őt utoljára átölelhessen és megáldhassa. Aben-Hamet Blanca palotájába ment.

»Szultánnő, mondá, anyám közel van a halálhoz, s magához hivat, hogy lecsukjam szeméit. Meg fogod nekem őrizni szerelmedet?»

»Te elhagysz engemet, mondá Blanca elhalványulva, viszonlátlak-e téged valaha?»

»Jer, mondá az Abencerage, egy esküt fogok tőled követelni, s magam is esküt fogok tenni, melyet csak a halál oldhat föl.»

Kimentek s egy temetőbe értek, mely egykor a móroké volt. Még itt-ott látni lehetett fejfákat, melyekre a szobrászok turbánokat metszettek, s melyek

helyére később a keresztények a kereszt jelvényét tették. Aben-Hamet ezen fejfákhoz vezette Blancát.

»Blanca, mondá, elődeim itt nyugszanak, az ő hamvaikra esküszöm, hogy szeretlek téged azon napig, melyen az ítélet angyala engem Allah trónja elé fog vezetni. Igérem neked, hogy soha más szeretni nem fogok, s téged nőül veszek, mihelyt elismered a próféta szent világosságát. Minden évben ez időtájt viszsza fogok térni Granadába, hogy meggyőződjem, vajjon megőrizted-e nekem hűségedet s le akarsz-e mondani tévelyeidről?»

»És én, mondá Blanca zokogva, én téged minden évben várni foglak s utolsó lehelletemig megőrzöm hűségemet, melyet fogadtam. Mint férjemet foglak fogadni, ha a keresztények Istene, ki hatalmasabb mint a te kedvesed, hitetlen szivedet megindította!»

Aben-Hamet elindult, kedvező szelek nem sokára Afrika partjaira vitték — anyja épen azelőtt halt meg. Megsíratta őt sirjánál. A hónapok repültek s majd Karthago romjain bolyongva, majd szent Lajos sirján ülve, epedve várta az Abencerage a napot, mely őt Granadába volt viendő. Végre megérkezett ezen nap is, Aben-Hamet egy hajóra szállt, mely Malagába indult. Mily elragadtatással, mily csüggedező reménnyel pillantá meg Spanyolország első hegyfokait! Várja-e őt Blanca e partokon? Gondolt-e még a szegény mór, ki őt nem feledte pillanatnyira sem a puszta pálmája alatt?

Blanca hű maradt esküjéhez. Kérte atyját, hogy vigye őt Malagába, s a hegyek csucsáról, melyek ezen puszta partot környezik, leste a távoli hajókat és a

fehérlő vitorlákat. A vihar alatt rémülettel merült tekintete a dühöngő tengerbe: örömet okozott neki, a veszélyes helyekre menni, hogy ugyanazon hullámok nedvesítsék meg, ugyanazon örvény ragadja el őt is, mely Aben-Hamet életét fenyegeti. Ha a panaszló sirályt kiterjesztett szárnyaival a vitzükre fölött Afrika felé röpkedni látta, elküldé vele mindazon szerelmi szókat, mindazon rajongó kívánságokat, melyeket a szenvedélytől emésztett szív csal az ajakra.

Egy reggel, amint a sik, homokos parton volt, megpillantott egy hosszú bárkát, melynek magas fődélzete, meghajtott árboeza, és vitorlái mór jelleget árultak el. Blanca sietett a kikötőbe, s rövid idő múlva szemtanuja volt amint a barbaresk hajó, mely gyors járásával a hullámokat vidáman szeldele, a kikötő felé vitorlázott. Egy gyönyörűen öltözött mór állott a fődélzeten; két fekete rabszolga tartotta mögötte egy arab ló kantárját; a mén tüszkölt, sörényét rázta és látni lehetett, hogy amily tüzes és bátor állat különben, épen úgy fél a viharzó tenger zugásától. A bárka megérkezett, leereszté vitorláit, oldalát a révgát felé fordította s a mór fegyvercsörtetve a partra ugrott. A rabszolgák a szárazföldre vezették a leopárdkint pettyezetett mént, mely örömeiben, hogy ismét szilárd talajon érezte magát, nyerített és ágaskodott. Más rabszolgák ismét ovatosan egy kosarat hoztak a partra, melyben egy gazella feküdt pálmalevelek között. Gyöngéd lábacskái alatta meg voltak erősítve, hogy a hajó himbálása közben valahogy el ne törjenek; aloemagvakból egy nyaklancz volt rajta, melynek arany lakatján egy név és talizmán volt arab betűkkel vésve. (Folytatása következik.)

T Á R C Z A.

A magyar nemzet erkölcsi élete.

(Folytatás.)

S most midőn már a földi erkölcsi életnek legutolsó mozanatához értünk, s a körül a legfontosabb teendőket papi ember által látjuk végeztetni, tárgyunk kerekded ismerete mintegy megkívánja, hogy a magyar nemzet erkölcsi életének e nagy horderejű tényezőjére is kiterjesszük figyelmünket.

Már Ezechiél próféta elmondta valamikor, hogy a papnak ajszakai fogják a tudományt őrizni és a törvényt az ő szájából várják. — E mondás, ha valahol megvalósult, ugy bizonyára nem nálunk magyaroknál. Nem tartozik keretünkbe azt mutogatni, hogy boldog emlékü királyaink a papságot küldetése sikeresebb megoldhatása végett mely társadalmi előnyökkel ruházták föl, hanem elmondhatjuk, hogy a magyar nemzet erkölcsi életének századokon át éltető kuforrása a papság volt. Ha e kuforrás minél egészségesebb erkölcsi állapotban volt, olyan lett körülbelül a nemzet erkölce is, ha ez némileg hanyatlott, nem maradt el az erkölcsi fogyatkozások özöne magából a nemzet életéből sem. Ezért már a legrégebb időben is, mint a Margit-legendában olvassuk, a magyar ember — tisztelendő atya — névvel különböztette meg papját.

Hogy a magyar nemzet ily benső bizodalommal viseltetett papjához, mint akitől lelki vigasztalódását és testi gyámolítását

egyformán várta, annak indoka nemzetünknek messze multjában gyökerezett.

Már Ázsiából kijövő őseinknek voltak papjaik, kiket táltosoknak hívtak, s kik, mint krónikairóink egyhangulag állítják, nemzetünknek tanítóit, bölcsseit, lelki testi orvosait voltak. Ennél bővebb tudósítást, vagyis hogy miből tartották fön életüket, mily rendszabályok közepette éltek, mint ruházkodtak, nem igen találunk. Ha tárgyunkhoz tartoznék, föltüntethetnők, hogy a meghonosuló kereszténység mily kegyelettel vette föl magába azt, amit őseink magukkal hoztak, mint p. o. a tűznek, víznek, vagy földnek tiszteletét s mint adott annak szebb és szellemibb értelmet. Így tett bizonyára a papsággal is. A keresztény magyar pap egy csöppel sem lett kevésbbé lelki és testi gyámoltója nemzetünknek, mint vala a régi táltos. A kereszténység meghonosultával is a pap lett a nép lelki tanítója, testi betegségében gyógyítója stb. Hazai törvényeink egész a mohácsi vész utáni időkig a tanításról mitem rendelkeztek, hanem azt ősi magyar szokás szerént teljes bizodalommal egészen a papságra bízták. A boszorkányságról vádlottakat, vagy más lelki és erkölcsi fogyatkozásban szenvedőket szintén mind a papság belátása és oktatására bízták több árpádkori törvényeink. Az már magától is értetődik azután, hogy a kereszténység elvei szerént sokkal magasztosabb erkölcsi tulajdonokkal kellett ékeskedni a papnak, mint a régi táltosnak.

A keresztény papnak a korhoz képest az üdvözítő tanokban jártasnak kellett lenni; holmi olyan foglalkozásoktól, melyek erkölcsi értékét netán kissebbitének, tartózkodni; az erkölcsi tökélynek és gondolkodásnak azon magas fokán állani, me-

lyen kötelességgé válik az életet nőtlenül átélni, sőt még a ruházkodásban is bizonyos tiszteletre méltó egyszerűségnek hódolni.

Hogy a keresztény papsággal járó ezen főséges kellékek szintén nem mindjárt honosodtak meg a magyar szívekben, sőt később is, midőn már e tekintetben tündöklő példákat mutathat föl nemzeti multunk, találkoztak mintegy árnyalatul a megfelelő erkölcsi fogyatkozások, azt elgondolhatjuk. Ami tehát első sorban is a tanítást illeti, tudjuk, hogy már sz. István korában, bár nehezen ment az idegen térítőknél, megkezdődött a magyar nemzet tanítása. Sz. Gellért hatalmas prédikációjának, melyet maga első királyunk is hallgatott, köszönhetjük, hogy hazai erkölcsi életünkben oly fényes pálya nyílt meg számára. A Kálmán királyunk alatti esztergami zsinat is kötelességévé tette a papságnak, hogy — minden vasárnap a nagyobb templomokban az evangéliumot és szent leczkét magyarázza meg a népnek, a kisebbekben pedig a hitágazatot és a miatyánkot. — (Péterfy, *Sacra concilia in Hungaria*.) Az 1548-ki hatodik törvényzikk 4-ik paragrafusára pedig meghagyja, hogy »a főpapok tehetségeikhez képest iskolákat állítsanak, melyekben tanítsák az üdvös tudományokat és az igaz hitet, hogy így a kárhuzatos tanítványok minél inkább erejüket veszítsék, és az ősi vallásosság újra virágzásnak induljon.« Igaz, hogy találkoztak papi egyének és korszakok, kik és amidőn a tanítói képességben hátramaradtak. Eger ostromakor volt két pap is a várban, de ezek közül, mint Tinódi megjegyzi »egyik sem tudott prédikálni.« Illyés András azon prédikációs könyvének előszavában, melyet 1691-ben Nagyszombatban adott ki, ezt mondja: »Mint-hogy tiz esztendeig lakván plébániákon, próbálva tudom, hogy az együgyű község igen tudatlan az igaz hit fő ágazatainak dolgában; nem érkezőn némely plébánusok azoknak szükséges magyarázására, mivelhogy sok ünnepek esnek egyszerűen, és magukat jó módjával nem készíthetik a prédikációra, hanem neha amint a deákok mondják: *ibant, qua potevant*: Ütik, verik a dolgot, szót szaporítanak.« De bár voltak is e nemű fogyatkozások, melyeknek nem csekély indokál a viszontagságos idöket tekinthetjük, gazdag ellensúlyozását látjuk ennek egyházi szónokaink azon díszes sorozatában, kiknek nyomtatásban megjelent szónoklataik és a magyar kereszténység oktatására írott könyveik oly mennyiségűek, hogy itt azokból csakis a legjelentekenyebbek fölemlítésére szorítkozhatunk.

E díszes sort a hatalmas primás Pázmány Péter nyitja meg, kinek — »Igazságra vezérő kalauz«-a (1613) és »Prédikációs könyv«-e nagy olvasottság és gondolatainak tartalmassága miatt még most is megállja a helyét. E művekben csodásszerűen egyesülve vannak a kereszténység eszméi mind avval, ami csak a hajdankori pogányok bölseinek elméiből szép és nemes gondolat szülemlett. Ezen eljárását prédikációinak előszavában avval igazolja Pázmány: »Mert, ugymond, vastagon sarkantyuzza és ösztönzi a keresztény lelket a gondolat, hogy szégyen abban hátramaradni, amiben látja a pogányok serény példáját.«

Szellemi és erkölcsi világunk egén föltűnt ezen nagy csillagot még több is követte. Az évek sorával hatalmas kötetek kerültek ki a sajtó alól, melyek a magyar papságnak erkölcsitanítói küldetését fényesen igazolták.

Igy következett egymásután Landovics István jezsuitától az — Új segítség (1689), Illyés Andrásról a — Megrövidített ige, azaz prédikációs könyv (1691), Csúzy Zsigmond pálostól a — Zengedező sipszó (1723), Szabó István jezsuitától a — Három esztendőre való vasárnapi prédikáció (1746), Biró Márton veszprémi püspöktől az — Evangéliumi kenyérmorzsalékok

és apostoli buzakalászok (1756), Gusztini János egri kanonoktól az — Üdvösség mannája (1759), Alexovics Vazul pálostól az — Ünnepnapi prédikációk (1789), Hajas István veszprémi plébánostól az — Egyházi pásztor (1790). S hogy ez erkölcsoktató nemes tulajdon a magyar papságnál napjainkig elhuzódott, arról Kósa, Szalay, Sujánszky, Talabér, Nemeskey stb. nevek kezeskednek.

Valamint lassan, de annál biztosabban nyert erőt és izmosodást az erkölcsi eszmék tanításának képessége a magyar papságnál, ép úgy történt ez az erkölcsi magatartást illetőleg is. A nőtlen erkölcsi kelléke, a különféle köznapi foglalkozásoktól való tartózkodás, a komoly és egyszerű ruházkodás, oly dolgok voltak, melyek nagyon is nehezen akartak meghonosodni a kedélyekben. Ezt bizonyítják azon törvényzettek, melyek e tárgyakra vonatkozólag akár egyházi, akár világi törvénykönyveinkbe beiktatódtak. A papi nőtlenéget sürgeti a szent László alatt hozott törvények első könyvének második fejezete; ezt a Kálmán alatti több törvényzikk, mely állásvesztéssel fenyegeti az ellenkezőleg cselekvőket. Mig a tizenhetedik században Pázmány Péter alatt tartott egyházi zsinatnak is erőteljesen kellett intézkedni e tekintetben. (Péterfy).

Minden másnál többször látjuk az egyházi törvényhozásban megújulni azon határozatot, mely meghagyja a papságnak, hogy saját papi ruhájában járjon, s holmi borméréssel vagy egyéb nemű kufarkodással ne foglalkozzék. A Kálmán alatt hozott törvények első könyvének hetvenedik fejezetében meg van hagyva, hogy »aki pap, ne járjon világi ruhában, holmi czifra és riktó színű nadrágban, saruban, vagy köpenyegben.« Az ugyanezen király alatt tartott esztergami zsinat pedig követeli, hogy »a papok koremsárosok vagy árendások ne legyenek.« (59. fejezet). Így megyen ez és folyton megújul e határozat a következő századokban is, amint ezt Péterfy jezsuitának a Magyarországon tartott egyházi zsinatokról írott jeles munkájában olvashatjuk.

S itt, midőn a magyar papságnál észrevett ezen erkölcsi fogyatkozást történeti kutfóink nyomán fölemlítettük, egyuttal erkölcsi életünk fényoldalainak feltűntetése után annak az árnyékolásához jutottunk.

A tiszta szellem egészen átbocsátja magán a világosság sugarait, de a test ezt nem teheti, hanem árnyékot vet. Ha a magyar nemzet is szellemi lények és angyalok egyesülete lett volna, árnyoldal nélküli erkölcsi tökéletességben élte volna át azon századokat, melyeket már a Duna Tisza közt eltöltött. De így, mint afféle testből is álló emberek, nem maradhattak árnyoldalak, különféle erkölcsi botlások és fogyatkozások nélkül.

Némely erkölcsi tökéletlenség ugyszólván nemzeti bünnökké változott. Az iszákosság, a torkoskodás, káromkodás, lopás és más efféle oly bűnök, melyekre az erkölcsi életünket tárgyoló lapokon századról századra rá találunk.

Ami az első pontot illeti, már Pázmány nagyon jellemző szavakat mond a magyarságról vizkereszt utáni második vasárnapra írott prédikációjában. »Tudom, mondja ő, mely nehéz a megrögzött szokásból és csaknem természeté vált erkölcsből kivenni az embereket, kiváltképen abban az országban, melyben az emberek pinczetokok, s kinnél az élet csak ital és nem élet.« Ugyanezen prédikációjában, melyet különben is a részegeskedés ostromozása végett hangoztatott a nagy magyar szónok, alább így folytatja: »A több vétkek között egyikért azért rontotta és pusztította Isten a mi szegény hazánkat, hogy az szabadulásáért annyi részegítő köszöntések lettek; hogy ha egy nagy völgybe vinnék a török császár erejét és reá eresztének azt a bort, melyet sok részegeskedésben megittak Magyarország szabadulá-

sáért; nem kellene semmi vizözön a török veszedelmére; mind borban hálnának.« Végre erkölcsbirói küldetésének dorgáló villámaival sújtja a részegeskedés bűnét, jöllehet azt a legmagasabb körökben találja. »Adná isten, hogy a mi országunkban is az urak az időt, melyet részegeskedésre vesztegetnek; azt a pénzt, melyet torkukra tékoznak, ország javáról való tanácskozásra és közönséges jónak oltalmára fordítanák; minden ember elliggyje, hogy jobban volna dolgunk: és vakmerőség nélkül merem mondani, hogy eleitől fogva minden veszedelmünknek oka volt az uraknak és tisztviselőknek éjjeli nappali részegeskedése.«

Ily kemény szavakkal iparkodott hazai erkölcesinknek hatalmas gyógyítója kiégetni azon fekélyt, mely nemzeti erkölcsünkön századokon keresztül rágódott. Hogy Szentpéteri István debreczeni prédikátor sem kevesebb szigorral kelt síkra öseinknek ezen bűne ellen, mutatja — Hangos trombita — cím alatt kiadott könyve (1697), melyben saját szavai szerint »a részegségnek kárhuzatos volta előhozatlik.«

Mindezek dacára is a részegeskedés mind a Pázmány előtti idők alatt gyakorlatban volt, sem napjainkig nem ment ki a szokásból. Az eszem-izsom, iddoggálás és más efféle hazánk földén réges régen divatozott, sőt e magyar gyarlóságból még a papság sem igen birt kibontakozni. Bizonyítják ezt az Ulászló alatt tartott esztergami zsinatnak következő szavai: »Fájdalommal említtük, hogy nem csak az alsóbb rendű papok, hanem még némely főpapok is éjfélekig vendégeskednek és dorbézolnak, úgy hogy alig bírnak a madarak énekére fölébredni.« (Péterfy id. munk.) S mindez maig is kedvencz szokásunk. Költőinknek maig is egyik legkedveltebb tárgyal szolgál a bor, a csikóbőrös kulacs; népdalaink szintén szelében hosszában visszhangzanak a bortól. Még most is sok magyar »nagyot iszik a hazáért s fölsívit, csakhogy egyszer, mint Vörösmarty főthi dalában mondja, tenne is már valamit!«

(Vége következik.)

Váry Gellért.

RÖVID HIREK.

— Legfelsőbb adományok. A király ő Felsége a törökök beütése által kárt szenvedett drenováczi lakosoknak 3000 forintot a tekei r. kath. templom átalakítására 200 frtot, a kenyézlői reform. templom építésére 100 forintot adományozott magánpénztárából.

— Browning György angol költő, ki jelenleg hazánkban tartózkodik, hogy a magyar nyelvet megtanulja, — a napokban Esztergamban volt s a bibornok herczeg-primás ő eminentiájánál is tisztelgett, ki a költőt igen szívélyesen fogadta s élénk érdeklődéssel mutattatta be magának általa az Izland szigetéről hozott érdekes néprajzi tárgyakat és régiségeket. Ő eminentiája meghívta a költőt, hogy látogassa meg őt ismét Esztergamban.

— A hernalsi leánynevelőintézet javára eszközölt gyűjtések Magyarországon befejeztettek. Az eredmény a jelenlegi mostoha viszonyok között fényesnek mondható; összesen kilenczvenezer forint gyűlt be.

— Deák Ferencz születésnapjának évfordulóját a főváros elemi tanintézetei megünnepelték. A műegyetem is megülte e napot s az ünnepélyen nagyszámu és díszes közönség volt jelen, mely alkalommal dr. Dobránszky tanár emelkedett szellemű emlékbeszédet tartott.

— Baldácsi Antal báró tizezer holdnyi földbirto-
kot ajándékozott a magyarországi protestans egyházaknak oly

feltétellel, hogy neki élethossziglan évjáradékot fizessenek. Az átruházás már megtörtént s a vagyon kezelése egy közösen választott bizottságra bízott, melynek Baldácsi is tagja.

— Az egyetemi ifjuság gyűjtést rendez a török sebesültek javára és felszólította erre a bécsi egyetem és a magyarországi összes jogakadémiák ifjuságát is. A törökök iránti rokonszenvek tanusítására fáklyásmenetet is terveznek a török konzulnak. A miniszterelnök felszólította az ifjuságot, hogy küldöttséget küldjön hozzá, melynek fölvilágosítást fog adni a helyzetről. E küldöttség vasárnap volt a miniszternői palotában. A miniszterelnök azt mondá, hogy ily demonstratio könnyen félreértésekre adhatna okot, s az ifjuság helyesebben cselekednék, ha szándékával fölhagyna. A két főiskola tanulóinak daczára elhatározták, hogy megtartják a fáklyásmenetet. — Pedig helyesebben tennék, ha felhagynának vele, s nem szolgáltatnának alkalmat ellendemonstratiókra.

— A gyakorló ügyvédek száma Magyarországon nem kevesebb mint 4371. Ez valóban szép szám és sajnosan mutatja, hogy mennyire szeret a magyar ember perlekedni.

— A muzeumi könyvtár híres metszeteit és rajzait most rendezik. A rendezést Bubicz Zsigmond apát, az Eszterházy hercegi család volt nevelője és kitünő szakférfiu vezeti, ki erre minden díj nélkül ajánlkozott.

— A vértessaljai tanító-egylet két díjat tűzött ki: ötven forintot a házi ipar ágainak ismertetésére s huszat a kötelező iskoláztatás hasznos befolyásának kérdésére, melyet az hazánk életére gyakorol.

— Egy örült merénylő. A mult héten a váci utcában egy Schwetz Mátyás nevű kutesináló Pintér Gyula hadnagyot meglötte. A gyilkost rögtön elfogták, a hadnagyot az egyetemi klinikára vitték, hol gondos ápolás alatt van. A sebzés veszélyes s alkalmasint a tüdőt is megsértette. A merénylő azt mondja, hogy ő Pintért soha sem látta, de egy katonatisztet akart megölni csupán azért, hogy őt katonai törvénszék elé állítsák.

— Halálozások. Jakab István, veterán író s akadémiai tag három napi kínos betegség után f. hó 18-ikán 78 éves korában Budán meghalt. Számos szindarabot fordított francziából s olaszból s több dalműnek szövegét fordította a nemzeti színpad számára. Irt eredeti vigjátékokat is és száznál több magyar dalt szerzett. Negyvenhét évig volt állami szolgálatban. — Winkler Antal nyug. cs. kir. hadbiztos Budán 62 éves korában. — Schölnasz Lajos tiszavidéki vasuti főmérnök 42 éves korában. — Dr. Just, Magyarország legöregebb orvosa, Hunfalván, Szepes megyében, f. hó 14-ikén élte 108. évében. Halála előtti napon, pénteken, még receptet irt egy betegnek. — Dr. David a Sándor ismert budapesti orvos f. hó 22-kén 62 éves korában.

— A bécsi meteorologiai intézet igazgatója, dr. Jelinek Károly udvari tanácsos meghalt 54 éves korában.

— Kleist német költő születésének századik évét mult kedden ülték meg Németországban. — Pertz György, német történetíró Münchenben, 81 éves korában meghalt. — Turin közelében előkelő női trappista apátságot alapítottak. — A philadelphiai világkiállításon nyolcz magyarországi kapott kitüntetést, köztök gróf Károlyi Alajos és gróf Hunyady Imre gyapjuért, Goldschmiedt opálokért stb. — A pápa ő Szentsége a mult héten 6200 spanyol zarándokot fogadott a Szent-Péter-templomban s az egyház törhetlen erejéről beszélt a forradalom törekvéseivel szemben. — Oroszország európai és kaukuzasi összes haderejét 870,000 emberre s

2658 ágyura teszik. — Deville Sainte-Claire ismert nevű francia geologus Párisban hirtelen meghalt.

MINDENFÉLE.

Mi által különbözik az ember az állattól? Az első francia forradalom idejében a német határtartományok kormányai rendeleteket bocsátottak ki, melyekben minden politikai vitatkozást megtiltottak a kocsmákban. Egy rajnavideki vendéglőben a vendégek igen heves vitába elegyedtek, s midőn a vendéglős figyelmeztette őket a rendeletre: — »Hogyan, kiáltának bosszusan a fölhevült vitatkozók, hát már beszélünk sem szabad?« — »Nem, felelé a vendéglős, de enniök és inniök szabad.« — »Mialtal különbözünk hát akkor az állatoktól?« — »Azáltal, hogy az ételért s italért fizetnek.«

Hogyan fizette ki Prim tábornok adósságát. Prim híres spanyol tábornok Madridban mint fiatal tiszt kártyán egyszer 40,000 frankot vesztett s mert nem volt pénze, nyolcz napi határidőt kért adóssága megfizetésére. Prim Párisba utazott azon reményben, hogy barátjai segíteni fognak rajta. Reményében azonban csalódott; barátjait sehol sem találta. Egy pisztolyt vett, megtöltötte, zsebébe dugta s finom szivarra gyujtva, a boulognei erdőbe ment. Bolyongása közben egy ismerős olaszsal találkozott. »Hová megy ön?« kérdé az olasz. »Agyon akarom magam löni« mondá Prim hideg vérrel. »S ugyan miért?« — »Hogy megfizessem adósságomat.« — »Nem várhat még egy kicsit?« — »Legfőlebb egy napot.« — Másnap reggel Prim megkapta a 40,000 frankot. Az olasz e pénzt a börzén nyerte. Prim visszautazott Madridba s megfizette kártya adósságát. Néhány év mult el, Prim gazdagon házasodott, fokról fokra emelkedett s eszébe jutott az olasz. Elment ismét Párisba, hogy visszafizesse adósságát, s ott értesül, hogy jó barátja Clichyben az adósok börtönében ül. Prim néhány nap mulva Clichybe megy s meghívja másnapra az olaszt reggelire. Az olasz csakugyan megjelent s a reggelinél a 40,000 frankot asztalkendője alatt találja. »Mi ez?« kérdi az olasz. — »A pénz, melylyel önnek tartozom.« — »Hiszen ön, mint tegnap este hallám, már háromszoros összeget fizetett értem. Ön hitelezőmnnek, ki engem az adósok börtönébe záratott, 100,000 frankot fizetett értem!« — »Én ezt az összeget nem azért fizettem neki, hogy adósságomat lerőjjam, felelé Prim, hanem azért, hogy szerencsém lehessen önnel reggelizni. Együnk!«

A kockajáték régisége. A kockajáték állítólag már Trója ostrománál ismeretes volt. Egy 1667-ben Lipcsében megjelent értekezés Sanftlebens-től érdekes részleteket tartalmaz erre vonatkozólag. A kockapohár neve arca, a kockakőé talus vagy tessera volt. A nyeremény azon játékosé volt, ki a legtöbb pontot lökte; rendszeren három kockakővel játszottak. A legszerencsésebb lökés, a három hatos, neve Venus volt. A római hadseregben a kockajátékot oly szenvedélyesen játszották, hogy a római senatus kénytelen volt a játékot tiltani s csak a saturnaliák alatt engedte meg. A rómaiaknál még sokkal szenvedélyesebb kockajátékosok voltak, Tacitus elbeszélése szerint, a germánok. Az újabb korban az öreg Blücher tábornok volt oly szenvedélyes kockajátékos, hogy még a lignyi csata előestéjén is a táborban egy dobon kockázott s oly sok pénzt vesztett,

hogy megboszankodva még a kockapohárt is eldobta s fölkiáltott: »Hogy a manó vigye el a kockát és a francziákat!«

Társulati Értesítő.

Szent-István-Társulat.

Kimutatás

a Szent-István-Társulat igazgatóságához beküldött pénzekről. frt kr.

Hottovinszky Károly balassa-gyarmati káplány	24	5
Sáara József igali plébános	56	70
Papp Károly kiskomáromi plébános	30	5
Szabados Antal kalocsai papnöveldei aligazgató	47	25
Hegedüs István váci karkáplány	63	—
Lencz Simon érsekujvári káplány	47	25
Néhai Mikosevics József hagyatékából	280	—
Kohn András esperes villányi plébános	22	5
Fehér Ferencz ebedi plébános	97	65

Hirdetés.

A Pesti Oltáregylet szállítója.
Magyarhonban

legbővebben felszerelt gyári-raktár

Misemondó ruhák

és egyházi-szerekkel

római katolikus és görög rítusban.

Misemondó-ruhák,

Dalmatikák, pluvialék,

albák, rochette,

zászlók, lobogók stb.

Monstranzok, kelyhek,

ciboriumok, füstölők,

lámpák, gyertyatartók,

tűzaranyozott, chinaezüst-

és próba-ezüstből.

PONTIFICÁLÓ ESZKÖZÖK

leggazdagabb kiserelésig.

OBERBAUER ALAJOS,

váci-utca 15. szám, Budapest.

(43—52.)

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész-utca 11-dik szám.) — Felelős szerkesztő: **Ágoston Antal.**

Budapest. 1876. Nyomatott az »Athenaeum« nyomdájában (Ferenziek tere Athenaeum-épület.)